

แนวทางการกำหนดนโยบายประชานิยมตามหลักอภิปไตย 3*

GUIDELINES FOR POPULIST POLICY FORMULATION ACCORDING TO ADHIPATEYYA

วรรณพัชร ทังทอง

Wannapatch Thangthong

บริษัท วีที อินดัสเทรียล จำกัด

VT Industrial Co., Ltd.

Corresponding Author E-mail: wannapatch.t@gmail.com

บทคัดย่อ

นโยบายประชานิยมเป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญกับประชาชน การกำหนดนโยบายประชานิยมจะพิจารณาจากปัญหาของประชาชนส่วนมากที่ต้องแก้ไข ปัญหาบางอย่างเป็นเพียงความต้องการของประชาชนบางกลุ่ม การกำหนดนโยบายที่เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มนั้น หรือเพื่อประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจึงไม่ชอบด้วยหลักการ ดังนั้น การกำหนดนโยบายประชานิยมจึงต้องอาศัยหลักการวิธีการและแนวปฏิบัติที่ละเอียดรอบคอบ รวมทั้งการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในกระบวนการของนโยบายประชานิยมด้วย หลักพุทธธรรมที่ควรนำมาประยุกต์ใช้คือหลักของอภิปไตย 3 ได้แก่ อัตตานิปไตย มีตนเป็นใหญ่ โลกานิปไตย มีโลกเป็นใหญ่ และธัมมานิปไตย มีธรรมเป็นใหญ่ การประยุกต์ใช้หลักอภิปไตย 3 จะช่วยให้การกำหนดนโยบายประชานิยมมีความแม่นยำถูกต้องเหมาะสม ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การกำหนดนโยบาย; นโยบายประชานิยม; หลักอภิปไตย 3

Abstract

Populist policies were important for the people. The formulation of populist policies was based on the problems of most of the people that needed to be solved. However, some problems were only the needs of some specific groups of people. Policy formulation that was conducted to serve the needs of a particular group or conducted to give a profit from some groups was

---

* Received April 29, 2025; Revised June 13, 2025; Accepted June 19, 2025

not correct in principle. Therefore, populist policy formulation must follow careful principles, methods, and practices, including the application of Buddhist principles in the process of populist policy development. The principles of Buddhism that should be applied were the 3 principles of Adhipateyya, which included Attadhipateyya: supremacy of self, Lokadhipateyya: supremacy of the world, and Dhammadhipateyya: supremacy of the Dhamma. The application of the 3 principles of Adhipateyya will support the formulation of populist policies with precision and appropriateness and serve the needs of the people.

Keywords: Policy Determination; Populist Policy; 3 Principles of Adhipateyya

บทนำ

นโยบายประชานิยมกำลังเป็นที่กล่าวถึงกันมาในปัจจุบัน ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายประชานิยมได้รับความสนใจและเป็นที่กล่าวขวัญกันเป็นอย่างมากของประชาชน ซึ่งมีทั้งผู้ที่กล่าวถึงในแง่ดี และในแง่ที่ไม่ดี กล่าวกันว่านโยบายประชานิยมที่ได้รับความนิยมเกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร และสร้างผลกระทบต่อการเมืองไทยอย่างมาก โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายทางการเมืองที่ประชานิยมได้กลายเป็นรูปแบบที่นักการเมืองใช้ในการหาเสียงกันมากที่สุดในปัจจุบัน (ชาติชาย มุกสง, 2567)

นโยบายประชานิยมในประเทศไทย เป็นที่รู้จักกันในช่วง พ.ศ. 2542 – 2543 นโยบายประชานิยมที่ได้รับเสียงตอบรับและเป็นที่รู้จักกันมากคือ 30 บาทรักษาทุกโรค กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสร้างคะแนนนิยมกับชาวบ้านอย่างท่วมท้นจนได้รับเลือกเข้ามาให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่ออีกเป็นสมัยที่ 2 ที่ยังคงดำเนินการนโยบายประชานิยมหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่องและนโยบายประชานิยมก็มีความสำคัญต่อการเมืองของไทย (ภูวกฤต เหมหาชาติ, 2558)

ด้วยเหตุที่นโยบายประชานิยมเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ และต่างให้ความสนใจคาดหวังว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ จะเสนอนโยบายประชานิยมอะไรออกมาเพื่อสังคม เมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็นำมาเป็นที่ประเด็นพิจารณาเลือกพรรคการเมืองนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่นักการเมืองจะหยิบยกมาเป็นประเด็นในการหาเสียง แต่ทว่าการกำหนดนโยบายประชานิยมบางนโยบายก็ไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง ยังอาจมีประโยชน์อื่นแอบแฝงอยู่ ซึ่งนโยบายนั้นอาจจะนำมาเพื่อเรียกคะแนนเสียงก็เป็นได้ หากมีการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้ามาเป็นตัวกลั่นกรองในการ

กำหนดนโยบายประชานิยม จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวก็คือ หลักอริปไตย 3 (ที.ปา. 11/304/274 ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายประชานิยมอย่างยิ่ง เพราะเป็นกรอบในการพิจารณาความถูกต้อง ชอบธรรม และยั่งยืนของนโยบาย หากยึดเพียงโลกาอริปไตย อาจนำไปสู่นโยบายที่เน้นเอาใจประชาชนโดยขาดหลักการและเหตุผล ขณะที่อิตตาอริปไตยช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายมีสติรู้เท่าทันตนเอง ไม่หลงในอำนาจหรือผลประโยชน์ส่วนตน ส่วนธรรมาธิปไตยคือหัวใจสำคัญ ที่ทำให้นโยบายประชานิยมตั้งอยู่บนหลักแห่งความถูกต้อง เป็นธรรม และเกิดประโยชน์แท้จริงต่อประชาชนอย่างยั่งยืน

ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะที่จะตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาสังคมของประชาชนจริง ๆ อาจจะต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาอย่างถี่ถ้วน ใช้หลักการทฤษฎีต่าง ๆ เข้ามาประกอบในการพิจารณาและที่สำคัญควรให้หลักอริปไตย 3 เข้ามาประกอบในการพิจารณากำหนดนโยบายประชานิยมด้วย จะทำให้นโยบายประชานิยมเป็นประชานิยมอย่างแท้จริงที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และที่สำคัญเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมทั้งประเทศ และที่สำคัญมีความเป็นไปได้สูงที่จะดำเนินนโยบายนั้นให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดนโยบาย

การกำหนดนโยบายเป็นหนึ่งในกระบวนการของนโยบายสาธารณะ ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจกับนโยบายสาธารณะก่อนว่ามีความสำคัญอย่างไร นโยบายสาธารณะมีรากฐานมาจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และเป็นปัญหาที่ประชาชนคาดหวังว่ารัฐจะต้องรับผิดชอบในการแก้ไข ทำให้ปัญหาเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างประชาชน (Public) พรรคการเมือง (Political Parties) รัฐสภา (Congress) ตุลาการ (Courts) ระบบราชการ (Bureaucracy) ระบบบริหาร (Executive) และราชการส่วนท้องถิ่น (Local Governments) เป็นต้น สิ่งที่จะต้องพิจารณาก็คือ บุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไร และผลของนโยบายสาธารณะกระทบต่อชีวิตของประชาชนในสังคมอย่างไร และมากน้อยเพียงใด (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2553) นโยบายสาธารณะมีความสำคัญคือทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเสมอภาค ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือ รัฐบาล ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ข้าราชการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ประชาชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการนำนโยบาย

ไปปฏิบัติ (มยุรี อนุมานราชธน, 2549) การกำหนดนโยบายที่ดีย่อมหมายถึงความอยู่ดีมีสุขของประชาชนและความเจริญของประเทศชาติบ้านเมือง

การกำหนดนโยบาย ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Policy Formulation or Public Policy Making” บางแห่งเรียกว่า การวางนโยบาย หรือการตัดสินใจนโยบาย (จุมพล หินนิพานิช, 2547) การตัดสินใจนโยบายของรัฐที่จะตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นการต่อสู้ของกลุ่มผู้มีความคิดขัดแย้งกัน และเป็นการต่อรองการประนีประนอมกันระหว่างกลุ่มอิทธิพลหรือศูนย์รวมอำนาจต่าง ๆ ในระบบการเมือง การกำหนดนโยบายสาธารณะใช้หลักการที่เป็นตัวแบบในการกำหนด เช่น

1. ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) โดยหลักการคือ ให้ความสำคัญกับบทบาทหรืออิทธิพลของชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองที่มีอำนาจในการตัดสินใจนโยบายอย่างเด็ดขาด คุณลักษณะสำคัญ คือ คนในสังคมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ คนส่วนน้อยที่มีอำนาจ และคนส่วนมากที่ไม่มีอำนาจ นโยบายสาธารณะไม่ได้สะท้อนความต้องการของประชาชน แต่สะท้อนความต้องการของชนชั้นนำ ความรู้สึกของประชาชนจึงถูกรองรับโดยชนชั้นนำ (Dye, 1984)

2. ตัวแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Model) คนในสังคมประกอบด้วยกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอิทธิพลมุ่งเรียกร้องการพิทักษ์ความเป็นธรรมของสังคม กลุ่มผลประโยชน์มุ่งรักษาสีทธิและผลประโยชน์ของตนเพื่อป้องกันการละเมิด การกำหนดนโยบายโดยใช้ตัวแบบนี้พิจารณาจากกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ในสังคม (Henry, 1995)

3. ตัวแบบเชิงระบบ (System Model) ระบบการเมืองระบบหนึ่ง ๆ จะดำรงอยู่ได้โดยการมีสถาบันและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดสรรคุณค่าต่าง ๆ ให้สังคม การกำหนดนโยบายโดยใช้ตัวแบบนี้จะมองที่องค์กรเป็นหลัก ภายใต้แนวคิดที่ว่า การเมืองต้องดำรงอยู่อย่างเป็นระบบและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมและระบบการเมืองที่ก่อให้เกิดนโยบายสาธารณะ ภายใต้กรอบแนวคิดตัวแบบเชิงระบบนโยบายสาธารณะคือ ผลผลิตของระบอบการเมืองซึ่งเกิดจากอำนาจในการจัดสรรค่านิยมหรืออำนาจในการตัดสินใจนโยบายของระบบการเมือง (Easton, 1965)

4. ตัวแบบสถาบัน (Institutional Model) โดยถือว่าสถาบันใด รับผิดชอบหรือกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยมีฐานคติที่ว่า นโยบายสาธารณะคือ ผลผลิตของสถาบันทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ได้แก่ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร นโยบายของ

พรรคการเมืองไม่ใช้นโยบายสาธารณะจนกว่าพรรคนั้นจะเป็นรัฐบาล นโยบายจะถูกกำหนด นำไปปฏิบัติ และบังคับใช้โดยสถาบันหลัก (Henry, 1995)

5. ตัวแบบกระบวนการ (Process Model) เน้นขั้นตอนและพฤติกรรมที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย ซึ่งนักพฤติกรรมศาสตร์นิยมนำมาใช้ในการศึกษานโยบายสาธารณะมาก โดยการกำหนดเริ่มจากการจำแนกปัญหาหรือการระบุปัญหา การจัดทำทางเลือกนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย (Dye, 1984) ซึ่งวิธีการนี้ได้รับความนิยมมากสำหรับการกำหนดนโยบายสาธารณะ

การกำหนดนโยบายอาจจะใช้แนวทางและวิธีการที่แตกต่างกัน แต่เป้าหมายของการกำหนดนโยบายคือการอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายในแต่ละด้านจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความต้องการในการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง นโยบายเพียงด้านเดียวไม่อาจตอบสนองความต้องการของคนทั้งประเทศได้ แต่ต้องอาศัยนโยบายหลาย ๆ ด้านที่มาผนวกกันเข้าเพื่อแก้ไขปัญหาโดยรวมของคนทั้งประเทศที่มีความแตกต่างกันอย่างเสมอภาค

นโยบายประชานิยม

นโยบายประชานิยมเป็นประเด็นที่น่าสนใจซึ่งคนในสังคมต่างให้ความสำคัญ คำว่า “ประชานิยม” มาจากคำว่า “Populism” ในภาษาอังกฤษ เป็นศัพท์เฉพาะที่หมายถึง ขบวนการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองที่ 3 ของสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 1890 ในช่วงนั้นมีการรวมตัวกันของเกษตรกรรายย่อยซึ่งไม่พอใจแนวทางการพัฒนาประเทศที่เต็มไปด้วยอิทธิพลของบริษัทใหญ่ ๆ พวกเขา รวมตัวกันก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาในชื่อว่า “พรรคประชาชน” (People’s Party) โดยพรรคนี้ได้ส่ง นายวิลเลียม เจนนิงส์ ไบรอัน (William Jennings Bryan) เข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในการเลือกตั้ง ค.ศ. 1896 แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ จากนั้นพรรคนี้ก็สลายตัวไปในยุคที่ใกล้เคียงกันนี้ที่รัสเซียได้เกิดขบวนการ “นารอดนิก” (Narodichestvo) ของนักศึกษาปัญญาชนรัสเซียที่ลงไปเคลื่อนไหว เพื่อปลุกระดมชาวนาในชนบทด้วย คำว่า “Populism” จึงเป็นคำที่ใช้เรียกขบวนการนารอดนิกด้วย (วินัย ผลเจริญ, 2546)

นโยบายประชานิยมจึงเป็นที่รู้จักกันครั้งแรกในประเทศกลุ่มลาตินอเมริกา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ด้อยการศึกษา และด้อยโอกาส มีช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ดังนั้น จึงมีนักการเมืองที่น่าเสนอแนวคิดที่สร้างโอกาสแก่ประชาชน และลดช่องว่างทางชนชั้น ซึ่งความคิดในลักษณะอุดมคติดังกล่าวได้รับการตอบรับจากประชาชน

ทั่วไป ในประเทศไทยได้มีการพิจารณาว่าเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร และสร้างผลกระทบต่อการเมืองไทยเป็นอย่างมากโดยเฉพาะการกำหนดนโยบายทางการเมืองที่ประชาชนนิยมได้กลายเป็นรูปแบบที่นักการเมืองใช้ในการหาเสียงกันมากที่สุดในปัจจุบัน โดยไม่ได้เกิดขึ้นจากความตั้งใจจะลอกเลียนแบบประชานิยมจากลาตินอเมริกาใช้แต่อย่างใด เป็นแต่เพียงใช้นโยบายเพื่อดึงคะแนนเสียงจากคนชนบทให้ได้มากที่สุด (ภูวกฤต เหมหาชาติ, 2558) ด้วยเหตุที่นโยบายประชานิยมมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม ผู้กำหนดจึงต้องพิจารณาหลักการและกระบวนการของนโยบายอย่างถี่ถ้วน อาจใช้องค์ประกอบที่เหมาะสมดังนี้คือ

1. การพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ปัญหาสำคัญที่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการต่าง ๆ พวกเขามีสิทธิมีส่วนร่วมแค่รับฟังการชี้แจงโครงการหรือให้ข้อมูลบางประการเท่านั้น แต่ไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรจะมีโครงการนั้น ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ กระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ดังนั้น เราควรเน้นการสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และประชาสังคม เพื่อให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. การสร้างดัชนีตัวชี้วัดใหม่ในการพัฒนา เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า นานาประเทศใช้ตัวเลข จีดีพี ซึ่งหมายถึงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) เป็นดัชนีในการวัดระบบการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่จีดีพีนั้นไม่สามารถใช้วัดระดับการพัฒนาประเทศที่แท้จริง เพราะเป็นเพียงตัวเลขที่บ่งบอกอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ไม่ได้บอกเรื่องสวัสดิการทางสังคมที่มีให้แก่ประชาชนอย่างเพียงพอ และความเป็นธรรม ที่สำคัญไม่ได้บอกว่าประชาชนจะมีความสุขและมีสภาพแวดล้อมที่ดี (อจธรา รักษ์ดิตรม, 2548)

นโยบายประชานิยมจึงจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย จะต้องฟังเสียงของประชาชนเป็นหลัก วิเคราะห์ความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ที่จะต้องแก้ไข เมื่อกำหนดนโยบายประชานิยมนี้แล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นจะหมดไป และต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยเช่นกัน โดยที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า นโยบายประชานิยมที่พรรคการเมืองนำไปเป็นประเด็นสำคัญในการหาเสียง บางนโยบายไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ ดังที่เราได้ทราบกันได้เห็นกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหายังคงด้วยนโยบายประชานิยมที่แท้จริง จึงต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และที่สำคัญจะต้องถูกต้อง ตั้งอยู่ในหลักจริยธรรม จารีตประเพณีอันดีงาม และถูกต้องตามกฎหมายด้วย

การประยุกต์หลักอริปไตย 3 เพื่อการกำหนดนโยบายประชานิยม

การกำหนดนโยบายประชานิยม เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงหลักการเหตุผล ที่สำคัญหลายประการ และควรนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายประชานิยมด้วย เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ หลักพุทธธรรมที่ควรนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายประชานิยม ได้แก่หลักอริปไตย 3 คือ ภาวะที่ถือเอาเป็นใหญ่ซึ่งประกอบด้วย

1. อัตตาริปไตย ความมีตนเป็นใหญ่ ถือตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาตนเป็นประมาณ โดยความแล้วก็คือการถือเอาตนเองเป็นประมาณในการตัดสินใจ
2. โลกาธิปไตย ความมีโลกเป็นใหญ่ ถือโลกเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาความนิยมของโลกเป็นประมาณ โดยความแล้วก็คือการถือเอาคนส่วนมากเป็นประมาณในการตัดสินใจ
3. ธรรมมาธิปไตย ความมีธรรมเป็นใหญ่ ถือธรรมเป็นใหญ่ การกระทำด้วยปรารถนาความถูกต้อง เป็นจริง สมควรตามธรรมเป็นประมาณ

ดังนั้น ผู้ที่กำหนดนโยบายซึ่งมีอริยาคัยเอนเอียงไปในทางอัตตาริปไตยจำเป็นที่จะต้องใช้สติกำกับยากมาก ส่วนผู้ที่มีโลกาธิปไตยเป็นคติ ก็ควรมีปัญญาครองตนรู้จักพิจารณาหาเหตุผล สอบสวนให้ถี่ถ้วนเสียก่อนจึงตัดสินใจ ส่วนผู้ที่มีปรารถนาธรรมเป็นใหญ่ก็ควรประพฤติให้ถูกต้องตามคำ คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมเป็นหลัก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) ด้วยเหตุที่หลักอริปไตย 3 มีความละเอียดอ่อนการนำไปใช้จึงต้องประยุกต์ใช้อย่างมีหลักการ ดังนี้

1. อัตตาริปไตย เอาตัวเองเป็นประมาณ ผู้ที่จะใช้แนวทางนี้ในการกำหนดนโยบายประชานิยม ต้องมีสติให้มาก ใช้วิจารณ์ญาณให้มาก ว่าแนวคิดของตนนั้นถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และต้องแสดงให้เห็นสังคมได้รับทราบด้วย คำนึงถึงผลได้ผลเสียที่จะตามมา และตนเองต้องรับผิดชอบนโยบายนั้นด้วย และที่สำคัญจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน
2. โลกาธิปไตย เอาสังคมเป็นประมาณ ผู้ที่จะใช้แนวทางนี้ในการกำหนดนโยบายประชานิยมต้องฟังเสียงประชาชน ว่าประชาชนต้องการอะไร ที่สำคัญควรพิจารณาด้วยว่าเป็นปัญหาหรือไม่ หากเป็นแต่เพียงสิ่งที่ประชาชนต้องการ แต่ไม่ได้เกิดปัญหาสังคมก็ควรพิจารณาถึงประเด็นที่เป็นปัญหาก่อน โดยเปิดโอกาสให้ทุกส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาให้ความเห็นร่วมกันพิจารณาก่อนกำหนดนโยบาย

3. ธัมมาธิปไตย เอาความถูกต้องเป็นประมาณ ผู้ที่จะใช้แนวทางนี้จะต้องพิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปตามระเบียบก่อนประเด็นอื่น ถึงแม้ว่าจะเป็นความต้องการของประชาชนแต่หากไม่ถูกต้องตามระเบียบก็ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งหลักการนี้ได้ถูกนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายประชานิยมเป็นอย่างมาก

สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักอธิปไตย 3 เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายประชานิยมควรพิจารณาทั้ง 3 หลักการ โดยในเบื้องต้นอาจจะใช้หลักอัตตาธิปไตย เพราะนโยบายเป็นของพรรคการเมือง จากนั้นนำมาให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินอีกครั้งหนึ่งด้วยหลักการโลกาธิปไตยว่าประชาชนพึงพอใจหรือไม่ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือไม่ อย่างไร และประการสุดท้ายคือต้องใช้หลักของธัมมาธิปไตย คือ เมื่อพิจารณาเบื้องต้นได้แล้วก็ใช้ความถูกต้องเข้ามาประกอบว่านโยบายที่จะกำหนดและนำไปใช้นั้นถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ จึงจะได้นโยบายประชานิยมที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้องชอบธรรมตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

สรุป

นโยบายประชานิยมคือนโยบายที่กำหนดโดยรัฐบาล โดยถือเอาความต้องการ ของประชาชนเป็นหลัก โดยมากนโยบายนี้จะใช้เป็นองค์ประกอบในการหาเสียง เมื่อรวบรวมได้เสียงข้างมากจากการเสนอแนะนโยบายประชานิยมนั้นแล้ว ก็จะมีการจัดตั้งรัฐบาล หลังจากการจัดตั้งก็จะพิจารณานำเอานโยบายประชานิยมดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ ประเด็นที่สำคัญคือ ก่อนการกำหนดนโยบาย ที่จะนำไปใช้ในการหาเสียงนั้น ต้องมีความถูกต้องชอบธรรมและชอบด้วยหลักการ ด้วยเหตุนี้จึงต้องประยุกต์ใช้หลักอธิปไตย 3 คือ ใช้หลักของอัตตาธิปไตยในการวิเคราะห์หานโยบายประชานิยมที่จะถูกใจประชาชนให้มากที่สุด จากนั้นใช้หลักของโลกาธิปไตยมาตรวจสอบว่านโยบายดังกล่าวประชาชนเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าเห็นด้วยประชาชนชื่นชอบ ก็ต้องพิจารณาต่อไปตามหลักของธัมมาธิปไตยว่า มีความถูกต้องตามระเบียบหรือไม่ หากพิจารณาแล้วสอดคล้องกันทั้ง 3 หลักการ ก็จะได้นโยบายประชานิยมที่พึงประสงค์มีความถูกต้องชอบธรรม มีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ และประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของนโยบาย เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล หนิมพานิช. (2547). *การวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชาติชาย มุกสง. (2567). *นโยบายประชานิยม*. สืบค้น 12 เมษายน 2567 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index>.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, กรุงเทพฯ: มูลนิธิศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต).
- ภูวกฤต เหมหาชาติ. (2558). *นโยบายประชานิยม*. *พุทธจักร*, 69(4), 1-30.
- มยุรี อนุমানราชชน. (2549). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: ธรรมกมลการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 11*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วินัย ผลเจริญ. (2546). ผลกระทบของนโยบายประชานิยมที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมืองไทย (ตอนที่ 1). *จุลสารกลุ่มประชาชนเพื่อประชาธิปไตย*, 4(37), 1-10.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2553). *นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- อัจฉรา รักยุติธรรม. (23 มิถุนายน 2548). *นโยบายสาธารณะที่พึงประสงค์*. *กรุงเทพธุรกิจ*. น. 40.
- Dye, T.R. (1984). *Understanding Public Policy* (5th ed.). Englewood Cliffs New Jersey: Prentics-Hall, Inc.
- Easton, D. (1965). *A System Analysis of Political Life*. New York: Wiley.
- Henry, N. (1995). *Public Administration and Public Affairs* (6th ed.). Englewood Cliffs New Jersey: Prentics-Hall, Inc.